

Motion till riksdagen 2009/10:Ju426

av **Henrik von Sydow (m)**

Rättshjälp i skattemål

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheter till rättshjälp även ska omfatta skattemål.

Motivering

Sverige har sedan länge en princip om att enskilda medborgare ska kunna få rättshjälp för att finansiera kostnaderna som uppstår i samband med en rättegång. Rättshjälpen täcker del av kostnaden för advokat eller annan sakkunnig person, och är tänkt som en social skyddslagstiftning som ska hjälpa den som inte kan få rättslig hjälp på annat sätt. Rättshjälpen omfattar dock inte alla typer av rättsärenden, och riktar sig enbart till privatpersoner.

Detta innebär att exempelvis företagare som hamnar i en skattetvist har små möjligheter att få sina inte sällan höga rättegångskostnader täckta. Att överklaga ett skattebeslut är därmed förenat med ett stort ekonomiskt risktagande, vilket i praktiken kan innebära att man mot sin vilja tvingas acceptera ett beslut man anser vara felaktigt, för att man saknar de ekonomiska resurserna att överklaga och drabbas av den påtagliga risken för att betala rättegångskostnaden om överklagandet avslås.

Skattetvister ingår som en del av förvaltningsprocessen, vilket i princip omfattar alla de rättsliga ärenden som inte handläggs av de allmänna domstolarna tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen. Principen inom förvaltningsprocessen är att den skattskyldige själv får bära sina kostnader för överklaganden, utan ersättning i form av exempelvis rättshjälp. Anledningen till att ingen ersättning för omkostnader utgår är att förvaltningsdomstolarna har ett ansvar för att ett mål blir så utrett som dess beskaffenhet kräver, och att domstolen vid behov ska ge hjälp i form anvisningar om hur utredningen bör kompletteras, den så kallade officialprincipen.

Fel! Okänt namn på

Det är högt ställda krav när det gäller skattemål. Förvaltningsdomstolarna har ett stort antal olika mål av olika typer att handha varje år. Det innebär också att det finns ett litet utrymme för specialisering inom skatterätt, framför allt i mindre domstolar som endast har ett fåtal ordinarie domare som tjänstgör.

Med dessa förutsättningar är det ibland svårt för domstolarna att ge de anvisningar och hjälp som den enskilde medborgaren eller näringsidkaren behöver för att kunna föra sin talan. Detta har i praktiken inneburit att den skattskyldige inte bara behöver ha hjälp med att ta fram nödvändig bevisning utan även i många fall tvingas för domstolen klargöra innehållet i gällande rätt om en annan uppfattning finns än Skatteverkets uppfattning. För att kunna göra detta i en process krävs biträde av sakkunnig.

Enligt 3 § ersättningslagen kan ersättning utbetalas i en skatteprocess om den skattskyldige helt eller delvis får bifall till sina yrkanden, om målet avser en fråga som är av betydelse för rättstillämpningen eller om det finns synnerliga skäl för att ersättning ska utgå. Ersättningen medges dock i dessa fall först i efterhand, och i princip endast vid vinst i målet. Det går alltså inte att i förväg få ett besked om ersättning kommer att utgå för ombudskostnader, utan bedömningen görs i efterhand i samband med att skattefrågan avgörs. Eventuell ersättning medges dessutom endast med ”skäligena” kostnader, vilket innebär att en skattskyldig inte ens vid en vinst i målet kan vara säker på att få ersättning, eftersom bedömningen av vad som varit ”skäligena kostnader” sker i efterhand.

Arvodet till en skattejurist är ofta betydligt högre än gängse advokatkostnader. Detta medför att en skattskyldig som har vunnit en skatteprocess, och av domstolen tillerkänts ersättning för den tid som ombudet har debiterat, ändå måste stå för en stor del av kostnaden själv. Att inleda en skatteprocess kan alltså medföra en kostnad som överstiger den skatt som tvisten handlar om.

En skattskyldig som behöver hjälp med ett överklagande måste därför överväga vilken ekonomisk risk man tar, vilket i praktiken kan innebära att man mot sin vilja tvingas acceptera ett beslut man anser vara felaktigt, för att man saknar de ekonomiska resurserna att överklaga och drabbas av de höga rättegångskostnader som ett förlorat mål kan innebära.

För att råda bot på detta bör regeringen därför överväga att ändra rätts-hjälpslagen så att även skattskyldiga kan få ekonomisk ersättning för sina kostnader i skattemål inom ramen för lagstiftningen. Detta bör riksdagen därför tillkännage för regeringen som sin mening.

Stockholm den 28 september 2009

Henrik von Sydow (m)